

5783
2992

Meike-Mabits

Jutule

kodu õppimiseks.

Mõne kombeliku õpetuse jutufestega.

Toimetanud

Tallinnas,

F. J. Lorenzsonn.

Trükitud wäljaandja kuluga.

Weife=Habits

Jukule

kodu õppimiseks.

Mõne kombeliku õpetuse jutukestega.

Toimetanud.

F. J. Lorenzsonn.

Tallinnas,

Trükitud wäljaandja kulguga.

Дозволено цензурою, Юрьевъ 17 января 190 г.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviramatukogu

24666

Типографія А. Лаурман, въ Ревель.

Tähestik.

Trüki tähed.	Kirja tähed.	Trüki tähed.	Kirja tähed.
A a	A a	O o	O o
B b	B b	P p	P p
D d	D d	R r	R r
E e	E e	S s	S s
G g	G g	T t	T t
H h	H h	U u	U u
I i	I i	W w	W w
K k	K k	Ä ä	Ä ä
L l	L l	Ö ö	Ö ö
M m	M m	Ü ü	Ü ü
N n	N n	Õ õ	Õ õ

§ 1.

A a G e Z i D o U u

A a E e Z i O o U u

Ue, ai, Gi, oi, oe, au, oa, ui.

§ 2.

M m N n

M m N n

Ma, me, mi, mo, mu, om.

Na, ne, ni, no, nu, in, an,

em, im, am, on, en, un.

R r S s

R r S s

Ra, re, ri, ro, ru, ar, er,

ir, or, ur. Sa se is fo os
fu us es i=fa e=ma o=nu
a=nu u=ni o=ra.

§ 3.

B b D d

B b D d

Ba be bi bo ab eb, ib ob ub ad, ed,
id, od, ud, da, de, di, du, a=bi, e=be,
i=be, o=be, u=be, a=de, e=de, i=de o=de,
u=de.

a=se=med, a=be=med, i=san=dad, e=man=
dad, aid, ais, reis, seis, soe, sai, sea,
ei=ne, nai=ne, ni=mi.

§ 4

G g H h

G g H h

Ag, eg, ig, og, ga, ge, gi, go, gu,
ha, he, hi, ho. Si=gi, hin=gas, roi=

gas, ma-gas, hai-gus, hoi-gas, ih-nus,
ah-nus, roh-fus, re-gi, nu-ga, na-gu,
jaa-gu.

§ 5.

A a I i

A a I i

Aa, aa, fe, ee, fu, uf, la, al, le, el, il, ul.
Aar-gas, lan-gas, fir-bu, for-das, lam-ber,
fis-fus, fai-ne, lei-ge, lei-nas, len-das, lu-bas,
jaa-fas, lei-fas, lin-gus, lin-nas, li-nas, fel-gu,
fil-gu, fur-gu, fin-fis, fin-gas, foo-bas.

§ 6

P p T t

P p T t

Pa pe pi po pu ap ep ip op up ta te ti at ot
ut. Pil-fas, pai-gal, pa-ras, pi-das, kraa-pis,
peig-mees, toi-iis, toi-bus, tam-pis, kom-pis,
tah-tis, lai-tis, pef-fis, tor-fas, top-pis.

§ 7.

W w

W w

Wa, we, wi, wo, wu, aw, ew, ow, uw, wa=ba, wa=la, wa=fa, wo=li, wa=li, we=ri, wi=li, wai=ba, war=ba, weid=ra, wood=ri, wa=ra=ne, ui=nuw, ui=mas=taw, u=nus=taw, kui=wa=taw, hir=mutaw, wa=ba=dif, wa=ran=dus, waif=ne, wee=rew, we=si=ne, wä=ra=wa.

§ 8.

J j Ä ä

J j Ä ä

Je, ju, ja, jä, jo, je, ju=me, jä=me, jä=le, jul=ge, jär=je, sär=je, fär=je, kül=je, sel=ja, jälje, far=ja, far=ja, war=ju, far=ju=se, fer=ju=se, äm=ber, är=fas, ä=ra=tas, är=ri=tas, wää=ra=tas, mä=gi.

§ 9.

Ö ö Ö ö Ü ü

Ö ö Ö ö Ü ü

Öö=pif, öö=aeg, söö=ma, möö=da, sööt=ma, nööp, wöö, köit=ma, sö=na, sö=da, jö=gi, söud=ma, jönd=ma, nöud=ma, söit=ma, pü=ha, püüd=ma, hüüd=ma, künd=ma, kül=wa=ma, sül=da, töö=ta müit=fi te=re=ta=des.

§ 10.

B p B b

P p B b

Pai-de on frei-fi linn. Ber-lin on Sat-sa-maa
pea-linn. Pa-ris on Prant-sus-maa pea-linn.
Brüs-sel on Bel-gia-maa pea-linn.

§ 11.

K k G g

K k G g

Koer, kass, kaart, küla, kün-gas, kan-gas,
kur-gus, kar-gas, kurt ei kuu=le, Gol-ga-ta on
pü=ha paif, Gloo-bus on maa=te=ra ku=ju, kurg,
kurf, rong, ront, kinf, fing.

§ 12.

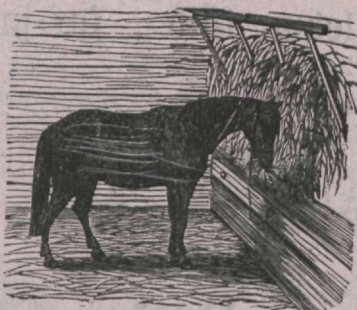
L l D d

L l D d

Lind, lint, jilt, sild, ait, aed, sant. fund.
Tal-linn on Ges-ti-maa ku=ber-man-gu pea-linn,
Do=nau on suur jö-gi. Lar-tus on suur=kool.
Donn on üks jö-gi. Lei-was on ai-as, tund
on a-jas, ka-la toi=dab en=nast wees.

§ 13.

A-ni, part, ka-na, tui. Ho-bu=ne, lehm,
wa-fi=kas. Koer hau=gub, lam=mas mäa=gib.
Wa-res on must lind. Ne-ba=ne on ka-wal
loom. Ma-du on kihw-ti=ne e-la-jas.

§ 14.

Hobune.

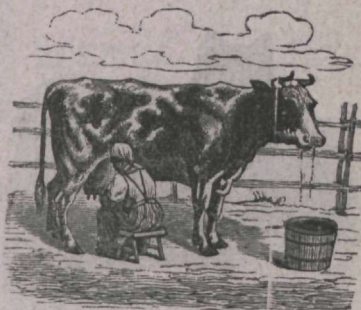
Ho=bu=ne joof=seb, ho=bu=ne sööb
Ho-bu-ne jook-seb, ho-bune sööb
üt=le ja kir=ju-ta, mis weel teeb
üt-le ja kir-ju-ta, mis weel teeb
ho=bu=ne ?

ho-bu-ne?

§ 15.

Lehm.

Lehm an=nab
Lehm an-nab

pii=ma, lehm kääb kar=jas. Ütle
pii=ma, lehm kääb kar=jas. Ütle
mis weel lehm teeb?
mis weel lehm teeb?

§ 16.

Koer.

Koer haugub, koer jook=

Koer haugub, koer jook=
seb, koer hammustab. Ütle mis weel
seb, koer hammustab. Ütle mis weel
koer teeb?
koer teeb?

§ 17.

Kass.

Kass jöüb, kass
Kassjööb, kass
jooß, kass jook=
jooß, kass jook=

feb, ütle mis weel teeb kajs?

feb, ütle mis weel teeb kajs?

§ 18.

Siga.

Siga rõhib, siga käib

Siga rõhib, siga käib
karjas, ütle mis teeb

karjas, ütle mis teeb

weel siga ja mis annab siga meile?

weel siga ja mis annab siga meile?

§ 19.

Lammas.

Lammas määgib,

Lammas määgib,

lammas jookseb,

lammas jookseb,

lammas määltsseb, mis teeb weel lam-

lammas määltsseb, mis teeb weel lam-

mas ja mis annab lammas meile ?

mas ja mis annab lammas meile ?

§ 20.

Kana.

Kana muneb, kana

Kana muneb, kana
lendab, kana nokib,

lendab, kana nokib,

ütle mis weel teeb kana ?

ütle mis weel teeb kana ?

§ 21.

Aeg on kallis. Anna leiba sandile. Toi-
dus on tarvilik kõigile. Ilma tööta on igaw.
Kangas on kujukud. Pind lendab õhus. Metsas
kaswab palju puid. Naaber on ligidal. Dnu
on hää. Pois jookseb õues. Kätsep leitab
riiet. Süda on rinnus. Laemas on selge.
Uudist on palju ilmas. Wanadus tuleb kõigile.
Dõpik laulab lepikus. Dnn kaswab puu otsas.
Hää laps õpib lugema.

§ 22.

Zuku ja Viisi.

Viisi ja Zuku käiswad suwel karjas. Viisil oli ikka raamat kaasas ja õppis lugema. Zuku aga wiitis aega koerusega. Sügise läksiwad mõlemad kooli. Viisi sai alati kooliõpetaja poolt kiita, et ta ikka lugeda oskas. Ta sai kooliõpetaja käest jõuluks suure piltidega raamatu kingituseks. Ka isa kinkis terna kleidi.

Zukul aga oli koolis raske õppida, sest et ta enne ei õppinud lugema. Ta jäi ka jõuluringist ilma. Mikspärast ei õppinud ka Zuku karjaskäies? —

— 3font.

§ 23.

Karjane.

M. Körber.

Ma olen weike karjane	Kui waatan taewa ülesse,
Mull' loodud laulja keel,	Siis tuleb meelde jee,
Sest laulan nagu lõõke,	Et heal on hea karjane,
Sa rõõmus minu meel.	Ma tema talleke.

Sind, kallid taewa karjane
Ma tänan südamest,
Et hoiad, kaitjed heldeste
Mind, oma tallekest.

§ 24

Kaarel ja Otto.

Kaarel ja Otto olivad naabri poisid. Nemad käisivad ühtlasi külakoolis. Otto õppis hoolfaste ega wiitnud kodu ilmaasjata aega. Tema sai sellepärasi ikka kiitust kooliõpetaja poolt. Kaarel aga ei hoolinud õppimisest. — Ta käis teistega talwel ühtelugu jää pääl liingu lastmas ja lõhkus seega saapaid ilmaaegu, mille üle ta isa tihti taples. Ka kooliõpetaja ei kiitnud Kaarlit.

Otto tegi warsti külakooli läbi ja läks peale selle linna kooli, kus tema ka hästi hoolfasti õppis. Sellepeale läks ta kroonut teenima ja sai mõne aasta pärast ohwitseriks. —

Kaarel läks mõisa äästaja=poisiks ja hakkas wiimaks teomeheks, kus ta igapäew pidi rasket tööd tegema. See tuli sellest, et tema koolis ei wiitfinud mitte õppida. — 3jonn.

§ 25

Uma lapsed.

M. Kampmann.

Zukufene saadeti ford naabri talusse. Siin märkas ta, et naabri lapsed wäga koris=

tamata oliwad: pead sugemata, filmad pesemata, särgid määritud ja kattised. Weikene laps roomas pörandal, paar suuremat poisfi riidlesiwad aga kolmas lamas haigelt woodis. Ei olnud ainukestgi inimest nende järele waatamas.

Jukufesele tuli meelde, et naabri talu ema hiljuti oli ärasurnud. See ajas Juku mõtlema, kui raske põli temalgi tuleks, kui tal armas ema puuduks. Juku ruttas koju, kaisutas emat kõwaste ja sofiistas: „Ema, armas ema, ela ikka ja õpeta mind!“

§ 26

Linda.

M. Kampmann.

Linda oli alles weikene tütarlaps. Ometi püüdis ta mõndagi kerget tööd ärateha. Ta pühkis hommikul tuba. Peale sööma pesi ta waagnad ja taldrekid puhtaks. Pärast lõunat õppis Linda sukka kuduma ja õmblema. Mõnikord katsus ta juba kedratagi. Aga Linda kõige armsam töö oli lugemine ja kirjutamine.

§ 27.

Kool.

M. Grenzstein.

Koolimaja on kena hoone. Ta on ilusamine ehitatud kui teised küla hooned. Seda on

wanemad oma laste pärast teinud. Valged forstnad ja suured aknad näitawad ju kaugele kus koolimaja seisab.

Koolimaja kõige suurem ruum on koolituba. Siin saawad koolilapsed kooliõpetaja käest õpetust ja juhatusi. Koolitoas on lauad ja pingid ja suur seinatahwel.

Enamiste on igas koolis orel, millega laulma õpitakse. Rapp on raamatute ja seinakaartide jäuks. Tubli ahi annab soojust ja õhuaknatest lastakse wahetundidel wärsket õhku tuppa. Halwas õhus on õppimine raske.

Kool on laste kaswatamise koht. Kõigest külast ja wallast saadawad wanemad omad lapsed siia kokku. Ja mis tarwis? Õppimise tarwis. See on noortele inimestele häbiks, kui nad koolis ei ole käinud. Kes kaua koolis käinud ja palju õppinud, see on koolitatud inimene. Koolitatud inimesed on targad ja neist peetakse lugu.

§ 28.

Minu isa majakene.

M. Körber.

1.	3.
Minu isa majakene Vinnu pesa farnane, Siisgi ma kui linnukene Igatjen ta järele.	Kena sirge kass seal seisab, Temalt magust mahla sain, Pihlakpuu seal õues õitseb, Temalt magust marja sain.
2.	4.
Selge hallikas seal jookseb, Sealt ma lapsepõlves jõin; Kenas koplis paju õitseb, Sealt ma pajupilli tõin.	Waike kena kohaene, Kõige kallim surmani; Armas isa majakene, Minu meeles alati.

§ 29.

Ruidas noorelt õpid, nõnda wanalt elad.

M. Kampmann.

Tõnis oli hoolas ja usin pois, kes iga inimese wastu lahkest ja wiisakust üles näitas. Niipea kui Tõnis hommikul ärkas, tõusis ta üles, peji silmad puhtaks, jüges pea siledaks, pani riided selga ja luges hommikupalwe ära. Kui ta wanematega ehk majarahwaga kokku puutus, siis soowis ta neile head hommikut ja läks onia töö juurde. Pea luges Tõnis raamatut ja kirjutas, pea oli ta isale ja emale töö juures abiks, pea jooksis ta ruttu sinna, kuhu

teda saadeti. Alati täitis ta jadamaid käsku. Sellepärast armastatiwad teda wanemad ja terve talu pere.

Nüüd on Tõnis juba juureks kaswanud ja oma ija talus peremeheks hakanud. Ta on ikka lahke, usin ja jumalafartlik. Tõnist ei armasta ja auusta mitte üksnes oma talu pere, waid ka kõid naabrid ja tuttawad.

§ 30.

Kewade rõem.

Dh kewade kallis, sind kiidab mu keel,
Sest loodus on lõbus ja ilus;
Ka jüda lööb rõemjaks ja lahkeks meel,
Kest kohawa kaskede wilus.

Seal õitsewad aasad, orud ja mäed,
Mis iluga ehitud kenast;
Kus poole ja pöörad ja waatad seal näed,
Et igauks rõemustab ennast.

§ 31.

Mitspärast ei kuulnud keeldu.

Hans, Mihkel ja Türi hoidsiwad nurme peal, kula lähedal lambaid. Seal ligidal, mäekingul serwal, tõusis weikene hallikas maa seest wälja. Weji oli külm ja karastaw.

Hallika ääres ümberjookstes olivad poisid sooja ilmaga hästi higistanud. Hans kõige noorem tundis enesel jänu olemat ja tahtis hallikast jooma hakata. Mihkel ja Türi keelasivad teda, et ta mitte sooja nahaga külma wett ei pidanud jooma, sest et see rikkuda termist. Kooliõpetaja on meile seletanud, et külma wett siis alles tohib juua, kui keha jah-
tunud on. —

Hans aga ei tahtnud seda uskuda ja jõi teiste keelust hoolimatta, juure jänu külma wett! Maast ülestõustes, tundis Hans kõhe külmavärinat enese kehas. Shtul kojumisses hakkas Hans hästi kõhima. — Teisel päewal ei wõinud ta enam fängist wäljagi tulla.

Tema haigus läks päewpäewalt ikka pahemaks. Wiimaks hakkas ta werd rinnust wälja jülitama. Isa ja ema olivad mitmesugused rohud aptegist toonud, aga keegi ei aidanud. —

Kolme nädala pärast pidiwad Hans'u wanemad tema furnukeha kurbtusega puusfärgis furnuaiale wiima! Ka Mihkel ja Türi olivad teda saatmas. Haua kaldal rääkisiwad Türi ja Mihkel kahetjedes isekeskis: „Miks pärast ei kuulnud Hans meie sõna, kui meie teda keelasime sooja nahaga külma wett joomast. Selle

tagajärjekõs peab ta nüüd külma handa minema.“
Mihkel ja Züri olivad Hansu furma pärast väga
kurwad.

§ 32.

Dunad.

Mart läks Leena juure, et üheskoos kooli minna.
Leena toas ei olnud kedagi. Akna peal oli korm
õuntega. „Ah, misfugused ilusad õunad!“ mõtles
Mart ja tahtis mõnda neist ära võtta. „Ei!“ ütles
ta, see ei ole häa; kui siin keegi küll ei näe, aga
Zumal näeb ometi: Tema teab kõik.“ Pois jättis
õunad võtmatta ja tahtis juba äraminna. Sel sil-
mapilgul astus poisi juure üks wanamehefene, kes
ahju taga oli ja poisi sõnu kuulis. Pois kõhkus
ära, aga wanamehefene ütles temale: „Ära kard
sina oled häa laps, et sa Zumalat kardad. Nüüd
võta õunu niipalju, kui sinu kalitjasse (tasku) mahub!“

Grigorjewi järele.

§ 33.

Kes wanemate sõna ei kuula, seda nuheldakse kõwaste.

Andres oli üheksa aastane, ja käis oma noo-
rema õe Annaga lamba karjas. Andres oli muudu
üksna wiisakas pois, aga karjaskäies ta plots-
kit suitsetada, mida ta juurematest poistest oli ära-

õppinud. Isa ja ema nähtaval ei tohtinud ta seda inetumat tegu ettemõtta ja püüdis jellepärast ifka kufagil warjul nurga taga teha.

Ühel pühapäewal kui wanemad kirikusse oliwad sõitnud, tuli Andres oma õega lambakarjaga koju lõunale. Ta ajas lambad lauta, kus juures weikefjed tallefjed oma kema hüppamifega Andrefele hästi rõemu tegiwad. Weikene õde oli juba waheajal tuppä läinud lõune toitu lauale panema. Kui nemad jõõmifega walmis oliwad, läks Andres, oma harjunud wiifi järele lauda taha jällegi suitsetama.

Õlekõrred, mida lauda taga rohkefte maas oliwad, hakkafiwad palawa päewaga põlema. Peagi feifis terve laut tuleleefides! — Wanaija kuulis kõige enne lammasfte kifa. Temal ei läinud aga enam korda, kange palawufe pärast, lauda uft lahti teha. et lambaid wälja peasta. Andres feifis wäriwedes ja kohkunud õue peal, feft ta teadis, et fee suur õnnetus tema juu läbi oli tulnud. Ka tegi fee temale weel rohkem hirmu, ahastust ja haledust, kui ta kuulis, kuidas need weikefjed tallefjed, keda ta ije hästi armastas, nüüd hirmsas tule furmas, haledasti määgides pidiwad otja saama. — Kõffu tõttanud küla rahwas jõudfiwad waewalt elumaja tuleleefide eest kaista.

Vanemate ehmatus oli suur, kui nad kojutulles juba eemalt suitsuwat tuhahunnikut nägidwad. Kohe jäi neile Andres kahtluse alla. Ta jooksis oma wanematele wastu ja hakkas paluwa ja warisewa kättega isa jalgade ümbert kinni, tunnistas oma süü üles ja palus seda andeks. Ka tõutas ta üheks hääks ja sõnakuulelikuks lapseks jääda. Andres on oma tõutust hästi pidanud. Tema ei suitsetanud enam eluajaks ja ei wõinud sedagi sallida, kui teised seda tegiwad. Seega tuli temale kohe see hale tallede määgimine ja ksjendamise meelde, kes tema plotski läbi nii hirmust tule surma pidiwad jaama. Isearanis noomis Andres, kes nüüd täieks meheks oli jaanud, kõiki poisikesi, keda ta suitsutama nägi. Terwe wald pidas Andresest hästi lugu.

§ 34.

Püsjirohuga ei tohi mängida.

Raabri poisid Peeter, Tuhan ja Saan oliwad kolme peale kusagilt püsjirohtu endile muretsemud. Peeter kõige wanem, lubas teistele näidata, kuidas oma tehtud püstoliga lasta mõistab. Tema tegi plekist toru, tagus puust punni torule ette ja puuris ka augu sisse, millest tuld wõis rohule peale süüdata. Pühapäewa hommikul läksiwad nemad kolmekesi kopli peale laskmise proowi tegema. Peetriist tehtud püs-

tol laeti rohuga ära, kus juures Peeter ka mõned kiivid weel sisse pani. —

Peeter ja Suhhan tahtsivad nüüd kordamisi laskehaakata. Saan kõige noorem, pidi märgilaua ülesse panema.

Kui kõik laskmiseks walmis oli seatud, süttis Peeter tikuga august rohtu põlema. Korraga sündis weikene karts ja Peetri filmad oliwad püsirohtu tulest mustaks põletatud! — Püstol oli puruks löödud, kus juures puust punn ka Suhani palet riivas, aga õnneks suuremat wiga ei sünnitanud. Peetri käd oliwad rohust hästi põlenud ja ka teine film hoopis pime!! — Suure waluga pidi ta tuppä wiidud saama. —

Wanemate ehmatus oli suur. Nemad noomisid Peetrit ja ka tema seltsimehi selle kõlwatuma teo pärast, aga mis see kõik aitas. Peeter wiidi lähema tohtri juurde parandusele. Tohter parandas küll põlenud haawad ära, aga teist filma ei saanud ta Peetrile ometi anda. —

Nõnda pidi Peeter eluksajaks ühe filmaga jääma ja pealegi weel sandi nime kandma. —

Meie Lutheruse usu wiis peatüffi.

Esimene peatüff.

Jumala kümnest käsust.

Esimene käst.

Mina olen Issand, sinu Jumal. Sul ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrwas.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõige asjade kartma, armastama ja tema peale lootma.

Teine käst.

Sina ei pea mitte Jumala, oma Issanda nime ilma asjata suhu wõtma, sest Issand ei jäta teda nuhtlemata, kes tema nime kurjaste pruugib.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wammu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

Kolmas käst.

Sina pead pühapäewa pühitsema.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, heal meelel kuuleme ja õpime.

Neljas käst.

Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi hästi käib ja sinu kuu elad maa peal.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie

oma wanemaid ja ijandaid ei põlga ega wihasta; waid et meie neid auustame, teenime, nende sõna kuuleme, ja neid armjaks ja kalliks peame.

Wiies käst.

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie om: a ligemise ihule lihtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame, ja temale head teeme kõige ihu häda sees.

Kuues käst.

Sina ei pea mitte abielu ärarikkuma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie kasi naste ja puhtaste elame kõnede ja tegude sees; ja et igaliks peab oma abikaasat armastama ja auustama.

Seitsmes käst.

Sina ei pea mitte warastoma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise raha ehk wara ei wõta, ei kawala kauba, ega petise tööga eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kahetjas käst.

Sina ei pea mitte ülekohtut tunnistama oma ligemise wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise peale mitte kawalaste ei waleta, teda mitte ei peta, keelt ei pekja ega kurje kõneid tema peale ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, kõik head temast kõneleme ja kõik asjad heaks kääname.

Ühesias käst.

Sina ei pea mitte himustama oma ligemise koda.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise pärandust ehk koda kawaluslega ei püüa, ega õiguse nimel eneste poole ei liju; waid et meie teda aitame, et tema jeda enesele wõiks pidada.

Rümmes käst.

Sina ei pea mitte himustama oma ligemise naest, julaft, ümmardajat, weikseid ega muud, mis tema päralt on.

Mis see on ?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise naest, peret ega weikseid ära ei awatele, ega wägise ei wõta; waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad, ja teewad mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neistfi- natfiit käskludest ?

Tema ütleb nõnda : Mina, Issand, sinu Jumal, olen üks püha wihaga Jumal, kes wanemate patud nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest jaadik neile kes mind wihkawad. Aga neile, kes mind armastawad, ja minu käjud peawad, teen mina head tuhandest põlwest jaadik.

Mis see on ?

Jumal ahwardab nuhelda kõiki, kes needsinatsed käjud üleastuwad; seepärast peame meie tema wiha kartma, ja ei mitte nendesinaste käsklude wastu tegema; aga tema tõutab armu ja kõik head kõigile, kes need käjud peawad; seepärast peame meie teda ka armastama, tema peale lootma, ja heameelega tema käsku mööda tegema.

Teine peatükk. Pühast ristiusust.

Esimene õpetus:

Loomisest.

Mina usun Jumala Isa, kõigewägewama taewa ja maa Looja jesse.

Mis see on ?

Mina usun, et Jumal mind ja kõik loomad on loonud, mulle ihu ja hinge, ilmad, kõrwad, ja kõik liikmed, mõistuse ja kõik meeled on annud, ja weel hoiab; ja pealegi riided, kingad, joomise ja joomise, koha ja maja, naese ja lapse, põllu, weiksed, ja kõik wilja, kõik ihu ja elu tarwidust ja toidust rohkest ja igapäew annab, ja kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja jeda kõik teeb tema isalikust jumalikust armust ja heldusest, ja ei mitte seepärast, et mina jeda wäärt ehk teeninud olen; see eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida, ja tema sõna kuulda: see on tõesti tõsi.

Teine õpetus:

Äralunastamisest.

Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala ainu Poja, meie Issanda jesse, kes on saadud pühast Waimust, ilmale toodud neitsiist Mariast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse all, risti löödud, surunud ja mahamaetud, allaläinud põrguhauda, kolmandamal päewal jälle ülestõusnud surnuist, üleslänud taewa, istub Jumala oma kõigewägewama Isa paremal käel, sealt tema tuleb kohut mõistma elawate ja surmute peale.

Mis see on ?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõsine Jumal, kes omast Isast igawest on jündind, ja ka tõsine inimene, kes neit-

fiist Mariast ilmale toodud, minu Issiand on, kes mind ärakadunud ja hukkandistatud inimesi on peajtnud ja lunastanud, kõigest patust, jurmast ja kurati wäest, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha falli werega, ja oma ilmajüüta kannatamise ja jurmaga; seepärast et mina tema oma pidin olema, tema riigis tema all elama, ja teda teenima igaweses õiguses, wagaduses ja õnnistuses, nõnda kui tema on ülestõusnud jurnuist elab ja walitseb igaweste, jee on tõesti tõji.

Kolmas õpetus:

Pühitsemiseft

Mina usjun püha Waimu sisse, üht püha ristifogudust, pühade osajaamist, pattude andeksandmist, liha ülestõusmist ja igawest elu. Amen.

Wis see on ?

Mina usjun, et mina omaft meeleft ja wäest mitte ei wõi Jeesuse Kristuse, oma Issianda sisse uskuda, ega tema juure jaada; waid Püha Waim on mind ewangeliumi läbi kutjunud, oma annetega walgustanud, ja õige usu jees pühitfenud ja hoidnud: nõnda kui tema kõif püha ristifoguduse maa peal kutsub, fogub, walgustab, pühitseb, ja Jeesuse Kristuse juure õige ja ainu usu jees hoiab; jesiama s ristifoguduses tema minule ja kõige usklikudele igapäew kõif patud rohkeste andeks annab, ja wiimjel päewal mind ja kõif jurnud ülesäratab, ja minule kõige usklikudega Kristuse jees igawese elu annab, jee on tõesti tõji.

Kolmas peatüft.

Pühast meie Issa palwest.

Meie Issa, kes sa oled taewas, pühitsetud jaagu sinu nimi, tulgu meile sinu riik, sinu tahtmine jündku kui taewas, nõnda ka maa peal, meie igapäewast leiba

anna meile tänapäew, ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele, ja ära saada meid mitte kiufatuse siise, waid peasta meid kurjast ära, sest sinu pärast on riik, ja wägi ja auu igaweste. Amen.

Õnnised palwe sõnad.

Meie Isa, kes sa oled taewas.

Mis see on ?

Zumal tahab meid see läbi armulikult kutsuda, et meie peame uskuma, teda meie õige Isa ja meid tema õiged lapsed olewat, et meie julgeste ja kindla lootusega teda peame paluma, nõnda kui armjad lapsed oma armast isa paluwad.

Õnnene palwe.

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Mis see on ?

Zumala nimi on küll iseenejes püha ; aga meie palume Jessinatjes palwes, et see ka meie juures saaks pühitsetud.

Kuidas sünnib see ?

Kui Zumala sõna jelgeste ja puhtaste õpetajse ja meie ka pühaste kui Zumala lapsed jeda mööda elame : jeks aita meid armas taewane Isa ! Aga kes teist wiiji õpetab ja elab, kui Zumala sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie seas Zumala nime ; jelle eest hoiatame meid, armas taewane Isa !

Teine palwe.

Tulgu meile sinu riik.

Mis see on ?

Zumala riik tuleb küll ilma meie palweta iseenejest ; aga meie palume Jessinatjes palwes, et see ka meie juure tuleks.

Kuidas sünnib see ?

Kui taewane Isa oma püha Waimu meile annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume, ja Zumala meele pärast elame siin ajalikult ja jeal igaweste.

Kolmas palve.

Sinu tahtmine sündfu kui taewas, nõnda ka maapeal.

Mis see on ?

Jumala hea armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palweta ; aga meie palume jessinatjes palwes, et see ka meie juures sünniks.

Kuidas sünnib see ?

Kui Jumal kõik kurja nõuu ja tahtmist rikub, ja keelab, neid kes meid ei taha lasta Jumala nime pühitseda, ega tema riiki meie juure tulla, kui on kurati, maailma ja meie liha tahtmine ; waid kinnitab ja hoiab meid kindlaste omas sõnas ja uskus meie otjani, see on tema armuline ja hea tahtmine.

Neljäs palve.

Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Mis see on ?

Jumal annab igapäewase leiba küll ilma meie palweta kõige kurja inimestele, aga meie palume jessinatjes palwes, et tema meile jeda annaks mõista, ja tänuga wastuwõtta meie igapäewast leiba.

Mis on meie igapäewane leib ?

Kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis läheb : jöõmine, joomine, riided, kingad, koda, maja, põld, weikjed, raha, wara, waga abikaasa, wagad lapjed, waga pere, wagad ja truid ülemad, hea walitus, hea ilm, rahu, terwis, auus elu, head sõbrad, truuwid naabrid, ja muud niifugused asjad.

Viies palve.

Sa anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks antame oma wõlglastele.

Mis see on ?

Meie palume jessinatjes palwes, et taewane Jsa mitte ei tahaks waadata meie pattude peale, ega nende pärast meile jeda feelda, mis meie palume; sest meie ep ole jeda mitte wäärt, mis meie palume, ega pole jeda ka mitte teeninud; waid tema tahaks meile jeda kõik armust anda; sest et meie igapäew palju pattu teeme, ja selget nuhtlust teenime. Siis tahame meie ka jüdamest andeks anda, ja heal meelele head teha neile, kes meie wastu efsiwad.

Kuues palwe.

Ja ära saada meid mitte kiufatuse sisse.

Mis see on ?

Jumal ei kiusa küll kedagi, aga meie palume jessinatjes palwes, et Jumal meid tahaks hoida ja ülespidada, et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta, ega jaada ebausju, kaksipidimõtlemise ja mõne muu juure patu ja häbi sisse; ja kui meid seega peaks kiufatama, et meie ometegi wiimselt ärawõidame ja wõimust saame.

Seitsmes palwe.

Waid peasta meid kurjast ära.

Mis see on ?

Meie palume jessinatjes palwes, kui ühel hoobil, et taewane Jsa meid tahaks peasta kõigesugusest ihu- ja hinge-, waranduse- ja auu-kahjust; ja wiimaks, kui meie surma tunnise tuleb, õndsja otja meile anda, ja armuga jessinatjest hädaorust enese juure taewa wõtta.

Wiimjed palwe sõnad.

Seft sinu pãralt on riik, ja wãgi, ja auu igaweste, Amen.

Mis on Amen ?

See on, et mina pean kindlaste uskuma, et taewane Isa meie palwed heldeste on wastuwõtnud ja kuulnud ; sest et tema ise on meid kãskinnud nõnda paluda ; ja tõutanud, et tema meid tahab kuulda. Amen, Amen, jee on : jah, jah, jee peab tõeste nõnda jündima.

Meljas peatüff.

Pühast ristimisest.

Mis on ristimine ?

Ristimine ei ole mitte paljas weji, waid niisugune weji, mis Jumala kãskus on seatud, ja Jumala sõnaga ühte pandud.

Mis Jumala sõna see on ?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Matteuse raamatus wiimjes peat. (28, 19.): Minge ja õpetage kõid rahwast, ja ristige neid Jumala Isa ja Poja ja püha Waimu nimel.

Mis annab ehk saadab ristimine ?

Tema, jaadab pattude andeksandmist, peastab ära surmast ja kuratist, ja annab igawest õnnistust kõigile, kes jeda usuvad, mis Jumala sõna ja tõutused kuulutawad.

Misfugused on need Jumala sõnad ja tõutused ?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu wiimjes peat. (16, 16.): Kes usub ja keda ristitakse jee peab õndsaks saama, aga kes ei usu, teda peab hukka mõistetama.

Kuida wõib wefi nii fuuri asju teha ?

Wefi ei tee seda tõeste mitte, waid Jumala sõna, mis meega ja wee juures on, ja usk, mis sedasama Jumala sõna wee sees usub ; sest ilma Jumala sõnata on wefi paljas wefi, ja ei mitte ristimine ; aga Jumala sõnaga on ta üks ristimine ; see on üks elu wefi täis armu, ja uuesündimise pesemine püha waimu läbi, kuida püha Paulus ütleb Tiituse raamatu kolmandamas peatükis : Jumal on meid õndsaks teinud uuesündimise pesemise ja püha Waimu uuendamise läbi, keda tema on wäljawanud meie peale rohkeste Jeesuse Kristuse, meie Õnnistegija läbi, et meie, tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele ; see on üks tõsine sõna.

Mis tähendab niisugune wee ristimine ?

See tähendab, et wana Adam (see on meie patune jüda) peab igapäewase kahetsemise ja patustpöörmise läbi meie sees ärauputud saama ja surema, kõige patu ja kurja himudega, ja igapäew jälle ettetulema ja ülestõusma see uus inimene, kes õiguses ja puhastuses Jumala ees peab igaweste elama.

Kus see on kirjutatud ?

Püha Paulus ütleb omas raamatus, Roma rahwale kirjutud, uuendamas peatükis : Meie oleme Kristusega mahamaetud ristimise läbi surma sisse, et otsegu Kristus on ülesäratud surmusest Isa auu läbi, meie ka nõnda peame uues elus käima.

Wiies peatüff.

Pühast altari sakramentist.

Mis on altari sakrament ?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõine ihu ja veri, leiva ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua Kristusest enesest seatud.

Kus see on kirjutatud ?

Nõnda kirjutawad pühad ewangelistid : Matteus, Markus, Lukas ja püha Paulus :

Meie Issand Jeesus Kristus sel öösel, kui teda äraanti, wöttis leiva, tänas, murdis ja andis oma jüంగritele ja ütles : wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse, seda tehke minu mälestuseks.

Selsamal kombel wöttis tema ka karifa pärast õhtu söömaaega, tänas ja andis oma jüంగritele ja ütles : wõtke, jooge kõik sealt seest, seesinane karikas on see uus seadus minu were sees, mis teie ja mitme eest ärawalatakse pattude andeksandmiseks : seda tehke, nii mitu korda, kui teie sest joote, minu mälestuseks.

Mis kasu on meil seesugusest söömisest ja joomisest ?

Seda näitawad meile needsinatsed Kristuse sõnad : mis teie eest äraantakse ja ärawalatakse pattude andeksandmiseks ; see on, et meile sakramenti sees pattude andeksandmist, elu ja õnnistust nende sõnade läbi antakse ; sest kus pattude andeksandmine on, seal on ka elu ja õnnistus. Kuida wõib ihulik söömine ja joomine niisugusid suuri asju teha ?

Söömine ja joomine ei tee seda tõeste mitte, waid need Kristuse sõnad : mis teie eest äraantakse ja ärawa-

latakse pattude andeksandmiseks; need sõnad on ihuliku jõomise ja joomise juures kui ülem asi sakramentis, ja kes neidjannu sõnu usub, sel on, mis nemad tunnistavad: pattude andeksandmine.

Kes võtab amsaste seejmatse sakramenti vastu ?

Paastuda ja ihupoolest ennast valmistada, on üks kaunis väljaspidine kombe; aga see on õieti ja hästi valmistatud, kellel usk on nendefinaste Kristuse sõnade peale mis teie eest äraantakse ja ärawalatakse pattude andeksandmiseks; aga kes neidfinatjid Kristuse sõnu ei usu ehk kaksipidi mõtleb, see ep ole mitte wäärt, ega hästi valmistatud, sest see sõna: teie eest! tahab selgeid ja usklikusid jüdameid.

Homiku palwe.

Sinu nimel ärkan üles,
Sulle laulan kiitust ka:
Kanna mind sel päewal süles,
Õnnista mind armuga.
Sina minu Jeesuse,
Mina Sinu talleke.

M. Körber.

Šhtu palwe.

Wõta mind Su tiiva alla,
Helde kallis Jeesufe;
Minu peale armust wala
Dma waimu rohkeste!
Ole Sina minuga,
Kui ma lähen hingama!

M. Körber.

Söögi palwed.

E n n e j ö ö m i s t.

1.

Taewa isa jätka Sa
Dma lapsel toidust ka,
Et ma see eest tänan Sind,
Kes Sa luband toita mind. Amen.

2.

Kõikide filmad lootwad Sinu peale, Jhsand ja
Sina annad neile nende rooga omal ajal. Sa teed
lahti oma helde käe ja täidad kõik, mis elab, hää-
meelega. Amen.

Pärast jõõmist.

Tänage Jhsandat, sest tema on hää. Ta on
meid heldest toitnud ja meie kõhud täitnud. Amen.

Numbrið.

● ●● ●●● ●●●● ●●●●● ●●●●●●

1. 2. 3. 4. 5. 6.

úfs, fafs. folm, neli, wiis, fuus,

●●●●●●●● ●●●●●●●●●● ●●●●●●●●●●

7. 8. 9.

feitje, fahetja, ühetja,

●●●●●●●●●●

10.

fümme.

11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22,
23, 24, 25, 26, 27. 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34,
35, 36, 37, 38, 39, 40.

Uks-kord-üks.

1 ford	1 on 1	1 ford	o	1 ford	3 on 3
2	× 1 = 2	2	× 2 = 4	2	× 3 = 6
3	× 1 = 3	3	× 2 = 6	3	× 3 = 9
4	× 1 = 4	4	× 2 = 8	4	× 3 = 12
5	× 1 = 5	5	× 2 = 10	5	× 3 = 15
6	× 1 = 6	6	× 2 = 12	6	× 3 = 18
7	× 1 = 7	7	× 2 = 14	7	× 3 = 21
8	× 1 = 8	8	× 2 = 16	8	× 3 = 24
9	× 1 = 9	9	× 2 = 18	9	× 3 = 27
10	× 1 = 10	10	× 2 = 20	10	× 3 = 30

1 ford	4 on 4	1 ford	5 on 5	1 ford	6 on 6
2	× 4 = 8	2	× 5 = 10	2	× 6 = 12
3	× 4 = 12	3	× 5 = 15	3	× 6 = 18
4	× 4 = 16	4	× 5 = 20	4	× 6 = 24
5	× 4 = 20	5	× 5 = 25	5	× 6 = 30
6	× 4 = 24	6	× 5 = 30	6	× 6 = 36
7	× 4 = 28	7	× 5 = 35	7	× 6 = 42
8	× 4 = 32	8	× 5 = 40	8	× 6 = 48
9	× 4 = 36	9	× 5 = 45	9	× 6 = 54
10	× 4 = 40	10	× 5 = 50	10	× 6 = 60

1 ford	7 on 7	1 ford	8 on 8	1 ford	9 on 9
2	× 7 = 14	2	× 8 = 16	2	× 9 = 18
3	× 7 = 21	3	× 8 = 24	3	× 9 = 27
4	× 7 = 28	4	× 8 = 32	4	× 9 = 36
5	× 7 = 35	5	× 8 = 40	5	× 9 = 45
6	× 7 = 42	6	× 8 = 48	6	× 9 = 54
7	× 7 = 49	7	× 8 = 56	7	× 9 = 63
8	× 7 = 56	8	× 8 = 64	8	× 9 = 72
9	× 7 = 63	9	× 8 = 72	9	× 9 = 81
10	× 7 = 70	10	× 8 = 80	10	× 9 = 90

10 ford 10 on 100, 10 ford 100 on 1000.

F. J. Lorenzsonn.
St. Johannes.

Sind 10 top.